

Donald Trumps 2. periode

Debatt & meninger

Les flere meninger på
ap.no/meninger

Kronikk

Bernt Hagtvet

Professor i statsvitenskap, Universitetet i Oslo/Oslo Nye Høyskole

En selvdyrker inntar Det hvite hus. Hva nå?

Nærmere 80 millioner amerikanere har valgt Donald Trump som sin president. I dag inntar han Det ovale kontor. Nå kan det endelig bli slutt på at haitianerne i Springfield, Ohio, spiser uskyldige amerikanske katter!

Men alvorligere - konklusjonen er uunnagelig: Vår nærmeste allierte har gjennomgått en massiv fordømmelsesprosess.

En annen slutning er ikke mulig når vi vet at et flertall blant republikanske velgere fremdeles fastholder at Trumps tap for Joe Biden i 2020 var en forfalskning. Med valget av Trump har USA kastet en skammens skygge over det menneskerettsbundne demokratiet. Demokratiet er svekket over hele verden.

Trump seier har nok en gang vist oss den demokratiske styreformens sårbarhet overfor uvitende, lettlurte masser. Dette er politisk ukorrekt å si, men det er sannheten.

Platon på ny

Og her ligger det store paradokset, som Platon allerede minnet oss om for 2000 år siden: Den bevegelige mobben er ingen garanti for sivilisasjon. Platons løsning - filosofkonger som kunne skue «Sannheten» - er heller ingen løsning på folkeansamlingenes uforutsigbarhet.

Platon ønsket et elitestyre mot utfall nedenfra. Han ville nok ha ansett Trump som en bekrefteelse på trusselen fra demokratets selvoppløsning.

Det 20. århundre var fullt av slike katastrofer. Etter diktaturenes seiersgang i 1930-årene hadde mange håpet på en dyper mental beredskap rundt frihet og toleranse, særlig i USA. Men historien skulle vise seg annerledes.

Medienes medansvar

Välget av Trump er bare gjort mulig i vår

teleteknokratiske verden. Internett og de «asosiale» mediene har gjort Trump til en celebritet - de har gjødslet hans ego. Et gap har oppstått mellom mannens karakter og hans makt.

Hvis USA hadde hatt en normal mediesituasjon, ville en Trump-figur aldri hatt en sjanse. Folk av hans støtning i amerikansk historie, for eksempel antisemittent Charles Coughlin, klarte aldri å erobre landets maktsentra.

Tidligere ekstrempopulister møtte redaktørstyrte medier som ga dem motstand. I dag har vi Fox News. Den gang ville en Tucker Carlson blitt ledd av banen. Nå er løgnen policy.

Man ser allerede tendenser til en ny underdanighet i pressen, der den ene etter den andre nå går pilegrimsang til Mar-a-Lago. Eieren av Washington Post og Amazons grunnlegger Jeff Bezos forbød for eksempel avisen å erklære støtte til presidentkandidatene. Han har også gitt én million dollar til Trumps innsettelsesseremoni.

Tesla-gründer Elon Musk får nå eget kontor i Det hvite hus, hvor han kan fortsette å be kong Charles om å oppløse det britiske parlamentet.

Utveksling av uvitenhet og det faktafrie samfunnet

Mangelen på politisk modenhet i USA skyldes i stor grad mediesituasjonen. Den som tror at de fanger virkeligheten på Facebook, glemmer at sosiale medier i hovedsak er utveksling av uvitenhet og propaganda.

Nå kysser Facebooks grunnlegger Mark Zuckerberg Trumps ring og lover å fjerne selv de tamme prosedyrene for faktasjekk. Dermed har «kommers» åpnet dikkene for kaskader av søppel - forkledd som «ytringsfrihet». Samme toner kommer fra partiet Alternative für Deut-

📍 I dag inntar Donald Trump Det ovale kontor for andre gang og blir dermed USAs 45. og 47. president. Bildet er fra generalprøven før Trumps innsettelse.

Foto: Fabrizio Bensch, Reuters/NTB

Med valget av Trump har USA kastet en skammens skygge over det menneskerettsbundne demokratiet. Demokratiet er svekket over hele verden.

schland i Tyskland. Liberale begreper tømmes innenfra og destrueres.

Vi er på vei til det faktafrie samfunnet der sannhet er en vare som kan kjøpes etter behov («alternative sannheter»), som det heter i Trump-leiren). Tydeligere og tydeligere ser vi at Trump representerer bunnfallet i amerikansk politisk kultur.

Nå ser vi også konturene av en kombinasjon av George Orwells «1984» og Aldous Huxleys «Vidunderlige nye verden»: autoritær politikk i samspill med en økende tendens i folkets massekultur, bevisstløs underholdning og ensretning av all debatt. I himmelen sitter Orwell og Huxley og undrer seg over hvordan de kunne bli så sannspådde.

Opplysningen av intellektuelle krav, klimakrise, økonomisk tilbakegang, tiltagende dopmisbruk, dyptgående ensomhetstendenser og fremmedfrykt i vestlige massesamfunn: Det må vi til skjønnlitteraturen for å begripe. Forfall i rasjonalitet er en annen måte å si det på.

Hevn og selvdyrking

USA har nå fått en president som ikke leser. Ingenting, forteller hans nærmeste medarbeidere oss. Løgn er Trumps vik-

Informasjon Aftenposten Debattredaksjonen

Debattredaktør

Erik Tornes
Adresse: Aftenposten, Debatt,
Boks 1178, 0107 Oslo

Debatt

E-post: debatt@aftenposten.no
Hovedinnlegg: 3000 tegn inkl.
mellomrom. Legg ved portrettfoto.
Kortinnlegg: 400-1500 tegn.

Kronikker / debattinnlegg på nett

aftenposten.no/meninger
Aftenposten returnerer ikke artikler
som blir sendt på papir.

Kronikk

E-post: kronikk@aftenposten.no
Kronikk: Maks. 6000 tegn
inkl. mellomrom.
Legg ved portrettfoto.

tigste arbeidsmetode, vederheftighet et fremmedord.

Trump drives av to grunnleggende motiver: hevnjerrighet og selvdyrking.

Hans psykologiese Mary Trump skrev om hans bøllete personlighet: På grunn av en dysfunksjonell oppvekst er Trump en brønn av oppmerksomhetstrang, koblet til en sjelden varhet for krenkelsler. Han elsker smiger, og ubetinget lojalitet er et eksistensvilkår for ham.

Dette er en eksplosiv blanding. Aggresjon er gjerne utgangen på slike personlighetstrekk, sjalusi er tvillingbroren.

Som alle selvdyrkere bader Trump seg i egosentrisitet. Vi har hans egne ord for at han ser seg selv som genial. Veldig genial. Klovnener mener ofte det.

Som alle selvdyrkere er han også immun mot kritikk. Hans egen dømmekraft – svøpt i et hjelpeløst og begrepsfattig språk uten noen dypere resonnementer – er hans ledestjerne. Hans oppmerksomhetsspenn er usedvanlig kort, leser man.

Les John Boltens skildring av kaoset i Det ovale kontor da Trump skulle fatte beslutninger, og man forstår at verden står overfor en krise av sjelden art i demokratier.

Trumps seier har nok en gang vist oss den demokratiske styreformens sårbarhet overfor uvitende, lettlurte masser. Dette er politisk ukorrekt å si, men det er sannheten.

Trumps spontanitet gjør ham til slave av følelsene sine. Han flyter oppå overflaten som fettklumpene i den russiske borsjtuppen.

Hans tidligere stabssjef, general John Kelly, sa det tydelig: Han mener Trump vil styre som en fascist i presidentstolen. Kelly sa også at Trump har sagt at han trengte «generaler som Hitler hadde hatt».

Er Trump fascist?

I noen år har det pågått en debatt verden over om Trump er en fascist. Å avgjøre om den amerikanske presidenten tilfredsstiller alle vitenskapelige krav til å bli kalt «fascist», er underordnet.

Det er mulig det er mer fruktbart å se ham som et produkt av langtidsvirkningene av indre-amerikanske rase- og populismetradisjoner siden frigjøringen av slaven etter borgerkrigen i 1865. «The Beast» - slaveriet - kaster skygger den dag i dag.

Men det er nok av tegn som forteller oss at Trump rimer med europeisk fascisme.

Man ser det på alle felter:

→ I hans voldelige og rasistiske språk («lock her up», som han sa om Hillary Clinton, og tilbød seg å banke opp folk som sa ham imot på masse møter).

→ I hans grenseløse forakt for demokratiske normer og institusjoner.

→ I hans nedsettende tale om «tapere» eller svake - selv drepte soldater blir ofre for hans sarkasmer. Dette kommer fra en mann som aldri har vært i nærheten av militærtjeneste.

→ I synet på kvinner overgår han Italias fascistiske diktator Benito Mussolini med god margin. («Il Duce» så som kjent på kvinnekroppen som et oppmarsjonsområde for egen macho-bravado.)

→ I sin åpenbare beundring for å sjokkere og tale direkte «folkelig», der han rimer på nylig avdøde Jean-Marie Le Pen som mente det nazistiske folkedrapet på jødene var «en detalj».

→ I sin forakt for all annerledeshet og folk han ikke liker (jf. hans karakteristikk av muslimer, «shithole countries» og mexicanske innvandrere som voldtektsforbrytere).

Konspirasjoner

Trump har utvidet grensene for hvordan han reduserer sine politiske motstandere til karikaturer ved å gi dem nedverdiggende kallenavn. Han kaller blant annet Joe Biden «Sleepy Joe» og omtaler Canadas statsminister Justin Trudeau som en amerikansk «guvernør». Han opererer stadig med konspirasjonsteorier («den dype staten»).

Sammensvergelsesteorier er forståelsesformen for dem som ikke gidder å tenke.

Som en enkel forretningsmann tror Trump at penger er alt og kan kjøpe alt (nå Grønland, der Brussel har måttet minne ham om at øya kommer inn under EUs felles forsvarsavtale). Ingen hadde inntil nylig trodd at dette kunne skje mellom allierte.

Trump vil ikke sende tropper til fremmede land, men han kan likevel opptre som en normal imperialist.

Han har ikke tenkt gjennom følgene av å

si at USA må ta Grønland og Panamakanalene av «nasjonale sikkerhetshensyn». Hva svarer han da når Russlands president Vladimir Putin vil ta Ukraina av samme grunn? Eller Kina Taiwan?

Hans uvitenhet om vitenskapelige metoder er uten huller, og hans kunnskap om USAs menneskerettslige forpliktelser er ikke-eksisterende. Han synes aldri å ha lest noe som utfordrer hans livssyn eller moral. Trump fremtrer mer og mer som en zombie.

Europeiske fascistiske masseopp- og ekstatistiske taler, og de dyrket vakre kroppene. Der er ikke Trump riktig ennå, men på balkongen foran Det hvite hus 6. januar 2021 kom han temmelig nær Palazzo Venezia i Roma under Mussolinis glansdager.

Nå kommer spyttlikkerne

Som alle autokrater opplever Trump nå at smigernes flokker seg om ham. Det sikrer en jevn strøm av inkompetente spyttlikkere. Dette skjønte diplomaten og forfatteren Niccolò Machiavelli for 500 år siden. Den gode fyrsten ville imidlertid se denne strømmen av belere og kvitte seg med dem, mens den slette fyrsten ville bli deres fange.

Trump er ikke den gode fyrsten. Hans sikreste kjennetegn er lojalitet. Det forklarer at han har drevet det så langt som å suspendere FBI's vanlige prosedyrer for å sjekke mulige statsrådsmedlemmer.

Hittil har selv republikanske kongressmedlemmer reagert mot flere av dem. Hans nominasjon av Matt Gaetz som justisminister gikk ikke bra, da det ble kjent at Gaetz hadde kjøpt seksuelle tjenester.

Dømt tre ganger

USA får nå en president som har vært dømt i retten tre ganger. Aktør Jack Smith sa en uke før Trump entret Det ovale kontor at han hadde nok på ham til å få ham dømt for å ha underslått valgkampmidler for å stilne Stormy Daniels, fjerne hemmelige dokumenter og forsøkt å omstyrte grunnloven 6. januar 2021. Presidenten ville bli dømt for å rette et slag mot selve kjernen i demokratiet.

Alle Trumps saker blir nå stilt i bero. Verst er at han aldri vil svare for sitt forsøk på å presse Georgia til å finne 10.000 stemmer ved nest siste presidentvalg. Trump svarte på anklagene ved å brøle at de var «politiske».

USA minner mer og mer om en mellom-amerikansk bananrepublikk. Hvem skulle trodd det?

Sammensvergelsesteorier er forståelsesformen for dem som ikke gidder å tenke